

Москвічова Діана Айманівна,
Київський університет імені Бориса Грінченка
Педагогічний інститут
V курс, «Початкова освіта»

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД: ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ

Соціально-економічні перетворення зумовлюють значні зміни в освіті й вихованні: ставляться нові завдання, впроваджуються нові навчальні предмети, інноваційні освітні й виховні технології, створюються інноваційні моделі загальноосвітніх навчальних закладів, модернізується зміст освіти. До результатів навчання суспільство ставить усе більші вимоги – школа має дати учням не тільки міцні знання та навички, а й сприяти вихованню й розвитку учнів відповідно до їхніх навчальних можливостей, потреб, запитів, задатків і здібностей.

Формування в учнів ключових компетентностей – це, передусім, формування в них готовності і здатності до застосування знань у нетипових, життєвих ситуаціях; бачення нової функції об'єкта і його структури; знаходження нового способу розв'язання проблеми; отримання інтелектуального чи практичного результату [3].

Реформування освітньої галузі спрямоване на формування й розвиток в учнів ключових соціальних, інформативних, комунікативних та інших компетенцій, їхньої самостійності та активності в пошуку нового творчого потенціалу. З огляду на це в психолого-педагогічних дослідженнях виокремився новий напрям наукових пошуків, пов'язаний із поняттями “компетентність”, “соціальна компетентність”, “життєва компетентність” тощо, які деталізуються та і об'єднуються в комплекс знань, умінь, навичок, цінностей, здатностей за навчальними галузями й життєвими сферами.

Сучасні вимоги до суспільного життя людини та його якості зумовили виокремлення дослідження “соціальна компетентність”, яка за твердженням Н.М. Бібік, передбачає здатність жити в соціумі, а також адекватно виокремлювати,

ідентифікувати, фіксувати та аналізувати коло питань на перетині всієї системи соціальних відносин суспільства і людини [1]. Розглядаючи сутність соціальної компетентності, багато дослідників визначають її як знання, уміння, навички, способи поведінки в різних сферах соціального життя людини.

Соціальна компетентність являє собою сукупність конкретних якостей особистості, здібностей, соціальних знань і умінь, суб'єктивна готовність до самовизначення, що забезпечують інтеграцію людини в суспільстві за допомогою продуктивного виконання ним різних соціальних ролей. Н. А. Рототаєва соціальну компетентність розглядає як загальне збірне поняття, яке свідчить про рівень соціалізації людини. У дослідженнях І. О. Зимньої зазначається, що всі компетентності соціальні (у широкому сенсі цього слова), «бо вони виробляються, формуються в соціумі, вони соціальні за своїм змістом, вони і з'являються, і функціонують в цьому соціумі» [2].

Як інтегративна характеристика особистості соціальна компетенція має в певній мірі чітку структуру, наголошує Е. Галіна: *когнітивний компонент*, який пов'язаний з уявленнями про способи та правила соціальної взаємодії (зокрема, норми поведінки в суспільстві, норми спілкування); *мотиваційно-ціннісний компонент*, що включає ставлення до себе та іншої людини як вищої цінності; прояву доброти, турботи, милосердя; наявності мотивації досягнення у власній поведінці й у спільній груповій діяльності; *діяльнісний компонент*, що передбачає сформованість навичок самоорганізації, самоконтролю, навичок конструктивної неконфліктної взаємодії, а також вибір адекватних ситуацій і способів спілкування та поведінки.

Завдання формування та визначення рівня сформованості соціальної компетентності призводить до необхідності змін в організації освітнього процесу. Однією з основних організаційно-педагогічних умов формування соціальної компетентності особистості є організація доцільного виховного середовища, спрямованого на формування соціальної компетентності.

Ефективною умовою формування соціальної компетентності виступає освітньо-виховний потенціал змісту навчальних предметів, що є основою формування соціальної компетентності.

У зв'язку із цим виникає об'єктивна потреба аналізу й теоретичного осмислення феномену соціальної компетентності та її складових, вікових особливостей соціальної компетентності особистості, освітньо-виховного потенціалу навчальних матеріалів, спрямованих на формування визначених показників соціальної компетентності на заняттях.

Методика формування соціальної компетентності являє собою сукупність методів, прийомів і форм організації процесу розвитку інтегрованої характеристики особистості, якостей, здібностей, соціальних знань і вмінь, переживань, емоційно-ціннісних орієнтацій і переконань, які вможливають активну взаємодію людини із соціумом, налагоджування контактів з різноманітними групами та індивідами, а також участь у соціально значущих проектах, продуктивне виконання різних соціальних ролей.

Отже, однією з найважливіших складових компетентнісного підходу в освіті повинна стати робота з формування соціальної компетентності як активного прояву процесу соціалізації, з використанням спеціально підібраних форм навчально-виховного процесу та врахуванням соціально-педагогічного потенціалу навчальних предметів.

ДЖЕРЕЛА

1. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Н.М. Бібік // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К. : “К.І.С.”, 2004. – С. 45-51.

2. Зимняя И. А. Ключевые компетенции — новая парадигма результата образования [Текст] / И. А. Зимняя // Высшее образование сегодня. — 2003. — № 5. — С. 34–42.

3. Паламар С. П. Компетентнісний підхід як методологічний орієнтир модернізації сучасної освіти [Електронний ресурс] / Світлана Павлівна Паламар //

Освітологічний дискурс. – 2018. – № 1-2 (20-21). – С. 274. Режим доступу до ресурсу: <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/viewFile/510/422>.